

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ (найменування навчальної дисципліни)

підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(вказати рівень вищої освіти)
спеціальності 011– Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-науковою програмою

Освітні, педагогічні науки
(назва освітньої програми)
мова навчання українська

Розробники:

Панасенко Елліна Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи

Рецензенти:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету гуманітарної та економічної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Курінна С.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри Топольник Я.В.

(ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021 р.

протокол № 1

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Назва

Кількість кредитів	5
Рік підготовки, семестр	1 1
Компонент освітньої програми	обов'язковий
Викладач	Панасенко Е.А. – професор кафедри педагогіки вищої школи, доктор педагогічних наук, професор
Контактна інформація	ellinapanasenko@ukr.net
Консультації	Кожну п'ятницю місяця, 13.00. – 14.00.
Анотація навчальної дисципліни	<p><i>Об'єкт вивчення</i> – процес історичного розвитку педагогічних ідей, теорій та концепцій та освітнього процесу у світі.</p> <p><i>Предмет вивчення</i> – історичні надбання та історичний процес в галузі вітчизняної та зарубіжної педагогіки.</p> <p>Навчальна дисципліна спрямована на вивченні основних закономірностей та етапів розвитку педагогічної культури від найдавніших часів до сучасності; ознайомленні з пріоритетами вітчизняної педагогічної думки, її впливом на розвиток школи й освіти в інших країнах світу; розширенні педагогічного кругозору здобувачів вищої освіти; ознайомленні з передовим педагогічним досвідом минулого з метою творчого використання у майбутній практичній діяльності; формуванні загальнолюдські цінностей, національної самосвідомості, національної гідності.</p>
Опис навчальної дисципліни	<p><i>Мета навчальної дисципліни:</i> висвітлення теорії та практики єдиного всесвітнього історичного педагогічного процесу, розкриття закономірностей становлення школи, освіти та педагогічної думки в різні історичні періоди; формування цілісної системи знань про історико-педагогічні процеси, явища та факти; забезпечення оволодіння кращими здобутками світової та української педагогіки, вироблення вміння застосовувати їх у сучасних умовах, здійснення пошукової діяльності, розвиток творчого потенціалу; розкриття внутрішніх закономірностей й специфічних ознак, притаманних розвитку школи, вихованню й педагогіки українського та інших народів; формування цілісної картини світу, професійного педагогічного світогляду.</p> <p><i>Програмні компетентності:</i> <i>Загальні компетентності (ЗК)</i></p>

ЗК 1. Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду, сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.

ЗК 2. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.

ЗК 4. Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.

ЗК 5. Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.

Спеціальні компетентності (ФК)

СК 2. Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.

СК 6. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.

СК 8. Здатність науково супроводжувати студентоцентрований освітній і виховний процес з орієнтацією на інтереси особистості, суспільства і держави.

СК 12. Здатність вибудовувати студентоцентровану взаємодію зі студентами, розвивати їх емоційний і соціальний інтелект, створювати позитивні міжособистісні відносини й доброзичливий психологічний клімат, підтримувати академічну атмосферу та культуру в ЗВО.

Ключові слова: історія освіти, педагогічна думка, історико-педагогічний процес, історико-педагогічна спадщина, історико-педагогічний дискурс, видатні педагоги минулого.

Очікувані результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.

ПРН 5. Дотримуватися основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.

ПРН 8. Системно аналізувати та гнучко застосовувати у практичній педагогічній діяльності цікаві й перспективні освітні інновації,

адаптуючи їх до можливостей і потреб конкретної аудиторії, а також використовувати широкі можливості інформаційних технологій.

ПРН 9. Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.

ПРН 11. Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки.

ПРН 13. Здійснювати критичний аналіз сучасної системи освіти; створювати умови конструктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітньо-виховного процесу.

Матеріали та ресурси:

1. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : підруч. Київ : ТОВ «ЦП «Компринт» 2016. 412 с.
3. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 323 с.
4. Завгородня Т.К. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
5. Зайченко І.В. Історія педагогіки. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки : навчальний посібник. К.: Видавничий Дім "Слово", 2010. 624 с.
6. Левківський М.В. Історія педагогіки : навч.-метод. посібник. Вид. 4. К.: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
7. Любар О. О. Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. За ред. О. О. Любара. Київ : Знання КОО, 2003. 456 с.
8. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. "Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах". СумДПУ, 2000. 208 с.
9. Березюк О. С. Педагогічні погляди Лесі Українки. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/8248/95/>.
10. Вплив на розвиток вітчизняної педагогічної думки педагогічних ідей та діяльності П. П. Блонського і С. Т. Шацького. URL : <http://studopedia.org/10-59450.html>.

	<p>11. Гайдученко Ю. О. Проблема духовно-морального виховання дітей утворчій спадщині Бориса Грінченка. URL : http://srw.kspu.edu/wp-content/uploads/2012/03/Gaidychenko.pdf.</p> <p>12. Дубасенюк О. А. Новаторські підходи до формування педагогічного колективу в загальноосвітніх закладах (30–80 pp. XX ст.). URL : http://eprints.zu.edu.ua/1826/1/5.pdf.</p> <p>Дистанційний курс «Історія освіти та педагогічної думки» http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=2296</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ мультимедійна апаратура, екран, проектор; ✓ бібліотечні фонди.
<p>Теми</p>	<p>Програма навчальної дисципліни містить такі теми:</p> <p>Тема 1. Антична педагогіка. Виховання і навчання в епоху Середньовіччя.</p> <p>Тема 2. Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Історія становлення класичної європейської педагогіки (XVIII-XIX ст.).</p> <p>Тема 3. Перші європейські університети.</p> <p>Тема 4. Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.</p> <p>Тема 5. Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти.</p> <p>Тема 6. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.</p> <p>Тема 7. Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.</p> <p>Тема 8. Педагогічна діяльність та погляди Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.</p> <p>Тема 9. Зарубіжна школа і педагогіка в кінці XIX – на початку XX ст.</p> <p>Тема 10. Школа і педагогіка в Західній Європі і США в період між першою і другою Світовими війнами (1918 –1939 pp.).</p> <p>Тема 11. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світа після другої Світової війни (1945 – початок XXI ст.): США, Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція, Норвегія, Канада, Китай, Японія.</p> <p>Тема 12. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу.</p> <p>Тема 13. Традиційне виховання, освіта та педагогічна думка Київської Русі.</p> <p>Тема 14. Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина XIII – перша половина XVI ст. до 1569 р.). Педагогіка в контексті Слов'янського Відродження (1569 р. – середина XVII ст.).</p> <p>Тема 15. Педагогічна думка і школа козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.</p>

	<p>Тема 16. Зміст та організація діяльності Острозької та Києво-Могилянської академій.</p> <p>Тема 17. Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.</p> <p>Тема 18. Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для ХХІ століття.</p> <p>Тема 19. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні у ХІХ ст. Становлення та розвиток університетської освіти в Україні.</p> <p>Тема 20. Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Костомарова, М.Драгоманова, М.Пирогова.</p> <p>Тема 21. Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.</p> <p>Тема 22. Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.</p> <p>Тема 23. Педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П. Лубінець).</p> <p>Тема 24. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у першій половині ХХ ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.</p> <p>Тема 25. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенко.</p> <p>Тема 26. Становлення національної системи освіти на поч. ХХ ст. Педагогічна система А.С. Макаренка.</p> <p>Тема 27. Педагогічна система В.О. Сухомлинського.</p> <p>Тема 28. Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.</p> <p>Тема 29. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.</p> <p>Тема 30. Освіта в Україні на сучасному етапі духовного та національного відродження.</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p><i>Методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації:</i> словесні, наочні, практичні.</p> <p><i>Методи навчання за характером логіки пізнання:</i> аналітичний, індуктивний, дедуктивний, традуктивний.</p> <p><i>Методи навчання за рівнем самостійності розумової діяльності:</i> проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.</p> <p><i>Методи активні:</i> диспут, дискусія, мозкова атака, аналіз педагогічних ідей, теорій та концепцій, кейси, творчі завдання, навчальні проекти.</p>
<p>Методичні поради для здобувачів «Як</p>	<p><i>Види роботи здобувачів</i> (тези, доповіді, есе, реферати, анотації, рецензії; презентації результатів виконаних завдань).</p>

навчатися?»	
Оцінювання	<p><i>Види, методи та форми контролю.</i></p> <p><u>Види:</u> поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (іспит).</p> <p><u>Методи:</u> перевірка самостійної роботи, усне опитування.</p> <p><u>Форми:</u> індивідуальна та фронтальна перевірка</p> <p>Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Історія освіти та педагогічної думки» здійснюється під час проведення навчальних занять (лекції, практичні заняття) та самостійної роботи.</p> <p>Оцінювання під час проведення лекційних, практичних занять є складовою поточного контролю, який має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.</p> <p>Об'єктами поточного контролю є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ відвідування і робота на лекції – 1 бал; ✓ усна відповідь та виконання практичних завдань на занятті – 6 балів. <p><i>Відповідь на практичному занятті оцінюється за наступними критеріями:</i></p> <p>5-6 балів – здобувач у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.</p> <p>3-4 бали – здобувач володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.</p> <p>1-2 бали – здобувач вищої освіти загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стисло характеристику питання, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.</p> <p><i>Самостійна робота</i> здобувачів вищої освіти оцінюється у 55 б.</p> <p>Умовою допуску до складання іспиту є накопичення здобувачем протягом навчального семестру не менше 60 балів. Максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Здобувачі вищої освіти, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ звільнені від складання іспиту й отримати в результаті

оцінювання 60-80 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни;

- ✓ звільнені від складання іспиту й отримати в результаті оцінювання 81-100 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни, за відсутності пропусків занять з усіх предметів семестру без поважних причин (до 10%), але за обов'язкового надання в деканат виконаних самостійних завдань з відповідної дисципліни;
- ✓ допущені до складання іспиту.

Здобувач вищої освіти може підвищити оцінку, яку він отримав за результатами роботи в семестрі, під час складання іспиту в період сесії. Якщо здобувач вищої освіти на іспиті отримав оцінку нижчу, ніж за результатами роботи в семестрі, у відомість обліку успішності виставляється підсумкова оцінка за результатами роботи в семестрі. Іспит проводиться у письмовій формі.

Розподіл балів із дисципліни

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
T 1	1	1	-	-	-	-
T 2	1	1	-	-	-	-
T 3	-	-	-	-	5	5
T 4	1	1	-	-	-	-
T 5	-	-	-	-	5	5
T 6	-	-	6	6	-	-
T 7	1	1	-	-	-	-
T 8	1	1	-	-	-	-
T 9	1	1	-	-	-	-
T 10	-	-	-	-	5	5
T 11	-	-	6	6	-	-
T 12	1	1	-	-	-	-
T 13	1	1	-	-	-	-
T 14	-	-	-	-	5	5
T 15	-	-	6	6	-	-
T 16	1	1	-	-	-	-
T 17	-	-	-	-	5	5
T 18	-	-	6	6	-	-

T 19	-	-	-	-	5	5
T 20	-	-	-	-	5	5
T 21	2	2	-	-	-	-
T 22	-	-	-	-	5	5
T 23	-	-	-	-	5	5
T 24	-	-	-	-	5	5
T 25	1	1	-	-	-	-
T 26	1	1	-	-	-	-
T 27	1	1	-	-	-	-
T 28	-	-	6	6	-	-
T 29	-	-	-	-	5	5
T 30	1	1	-	-	-	-
Разом	15	15	30	30	55	55

Оцінювання на іспиті відбувається за такими критеріями. Здобувач вищої освіти отримує оцінку:

Відмінно (90-100 б.) – здобувач вищої освіти демонструє концептуальні та методологічні знання з дисципліни; критично оцінює концепції і теорії; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми організації інформаційного пошуку, самостійного відбору і якісної обробки наукової інформації; вміє писати тези, есе, реферати, доповіді; здійснює критичний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей. За час навчання виявив вміння вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань у галузі історії освіти та педагогічної думки, самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, високий ступінь самостійності, академічної та професійної доброчесності.

Добре (75-89 б.) – здобувач вищої освіти припускається певних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; оцінює концепції і теорії в історико-педагогічній думці; демонструє знання різноманітних підходів до вирішення проблеми організації інформаційного пошуку, самостійного відбору і якісної обробки наукової інформації; вміє писати тези, есе, реферати, доповіді; здійснює аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей. За час навчання виявив вміння спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових знань у галузі історії освіти та педагогічної думки, надавати вичерпні пояснення, переважно самостійно вирішувати поставлені завдання, включатись в дискусії, висловлювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються, самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною, діяти з академічною та професійною доброчесністю.

Задовільно (60-74 б.) – здобувач вищої освіти припускається

істотних логічних помилок в аргументації власної позиції щодо розуміння концептуальних та методологічних знань з дисципліни; є упущення і неточності під час оцінювання історико-педагогічних концепцій і теорій; демонструє низький рівень сформованості вміння писати тези, есе, реферати, доповіді. За час навчання досить формально ставився до вирішення поставлених завдань, участі у дискусіях, презентації власної позиції в питаннях та рішеннях, що розглядаються; може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати з допомогою викладача, діє з академічною та професійною доброчесністю.

Незадовільно (26-59 б.) – здобувач вищої освіти не здатний продемонструвати розуміння основних понять навчальної дисципліни; демонструє низький рівень сформованості вміння писати тези, есе, реферати, доповіді; не демонструє будь-яких знань або розуміння основних питань дисципліни; демонструє фундаментальне нерозуміння предмета та відсутність активності у проведенні наукового дослідження.

Політика щодо дедлайнів та перескладань, академічної доброчесності, відвідування: перескладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>)

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він відпрацьовує навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітує про опанування навчального матеріалу.

Дотримання академічної доброчесності.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- ✓ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- ✓ дотримання норм законодавства про авторське право;
- ✓ надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- ✓ контроль за дотриманням академічної доброчесності

	<p>здобувачами освіти.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); ✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; ✓ дотримання норм законодавства про авторське право; ✓ надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності. <p>За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.</p> <p>Нормативно-правове забезпечення: Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у "ДДПУ"</p> <p>http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf</p>
<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»</p>	<p>Вивчення навчальної дисципліни дозволить здобувачу вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ усвідомити системність, взаємозв'язок та цілісність різних педагогічних явищ і процесів, багатогранність практичної спрямованості педагогіки; ✓ орієнтуватися у тенденціях освітньої політики в Україні та за кордоном; ✓ мати стратегічне бачення розвитку науки; ✓ розглядати педагогічні явища, розвиток освіти та науки у їх історичній ретроспективі; ✓ застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення педагогічних проблем у зарубіжному та вітчизняному контекстах; ✓ адаптовувати та застосовувати ідеї видатних педагогів у сучасну педагогічну практику; ✓ узагальнювати інноваційний педагогічний досвід у власному науковому дослідженні.

Панасенко Е.А.

докт. пед. наук, професор

підпис